

De boerbol in het boerboek (deel 2)

Uit de kasboek van de boermarke uit de negentiende (en twintigste) eeuw is interessante informatie te halen, al zijn niet alle posten meteen te begrijpen. Hendrik Lanjouw heeft gegevens bij elkaar gezocht over de boerbol. In dit artikel komt het kasboek vanaf 1930 aan de orde.

Van de eerste wereldoorlog wordt in het boerboek niets vermeld en ook van de daarop volgende crisisjaren is niets te vinden. We vinden op 24 april 1930: aanzeggen vergadering van de bol f 0,25. Op 10 juli: betaald voor de bol f 400,-. Op 25 juli: 1 potje zalf voor de bol f 0,25.

De prijs die voor de bol wordt betaald geeft wel aan dat de crisisjaren voorbij zijn. De boermarke beschikt over meer geld omdat het jachtveld voor f 500,- verpacht wordt aan de heer Everts uit Anloo. Welke afspraken op de vergadering zijn gemaakt is niet te achterhalen, maar in het kasboek staat vermeld dat de heer Oldenhuizing op 9 januari voor de stier f 90,- betaalt en op 14 mei f 83,-.

In 1931 op 14 april: betaald voor een veeverlosser en pillen voor de stier. Deze veeverlosser is vanaf die tijd beschikbaar als hulpmiddel bij het afkalven van de koeien.

Op 16 september 1931 staat er: ontvangen voor premie van de stier f 7,-. In hetzelfde jaar lezen we dat er op 23 september f 0,75 betaald is voor het schoonmaken van de brink. Daarna nog de volgende post: brink klaar maken voor de kalverkeuring f 1.25.

Uit de laatste posten blijkt dat de Anloër boeren zich serieus gaan toeleggen op de vee fokkerij. Welllicht dat de omliggende dorpen Annen, Gasteren en Schipborg, die melk leveren aan de fabriek in Anloo, daar op zo'n keuring aanwezig zijn.

Uit de volgende post blijkt dat men zich vanaf die tijd bezig gaat houden met de stamboekfokkerij. In 1932: betaald voor contributie voor de stier f 4,20. En op 15 augustus: voor 't overschrijven van de stier in 't stamboek f 5,05. En vervolgens: voor een dagboek van de stier f 0,70. Deze post zal ik wat meer toelichten.

Met dat dagboek wordt een dekregister bedoeld. Daarin worden alle dekkingen van de stier geregistreerd.

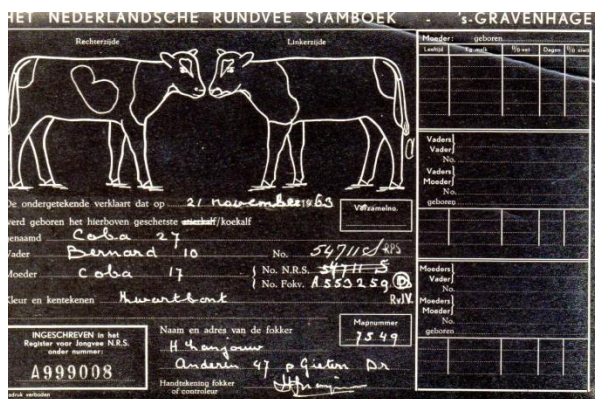
Intussen is al veel eerder door de boeren een fok- en controlevereniging opgericht.

Figuur 1. Keuringsrapport stamboek.

Voor de stamboekfokkerij is zo'n vereniging onontbeerlijk, omdat zonder een melklijst een koe niet in het stamboek wordt opgenomen. Bij de fok- en controlevereniging krijgen alle koeien een meisjesnaam. De vaarskalveren van deze koeien krijgen dezelfde naam en een volgnummer. Wanneer er een melklijst aanwezig is bij de stamboekkeuring, kan de koe worden opgenomen in het registerstamboek.

Dit wordt uitgevoerd door een inspecteur van Het Nederlandsche Rundvee Stamboek 's Gravenhage. Deze inspecteur kwam op verzoek in het dorp om de koeien in het stamboek op te nemen.. Als ze voor de eerste keer werden opgenomen, werden ze

beoordeeld op het exterieur en de melklijst. Na goedkeuring kregen deze dieren de letter R en een nummer in de hoorn ingebrand, aan de binnenzijde.

Figuur 2. Schets van een kalf in het stamboek.

De letter R stond voor registerstamboek. Werd zo'n koe door een stamboekstier gedekt, dan was het kalf dat dan geboren werd een volbloed. Na de geboorte moest zo'n kalf binnen drie dagen geschetst worden. De schets werd gestuurd naar het Stamboek in den Haag en na enige tijd ontving men een zwarte schets (zie afbeelding 2) als bewijs van het bezit van een volbloed kalf, dat na een jaar of drie in het stamboek kan worden opgenomen, wanneer productie en exterieur voldoende kwaliteit bezitten.

Na de goedkeuring werd dan een S en een nummer aan de binnenzijde van de hoorn gebrand, waarna een zwart keuringsrapport werd toegezonden (afbeelding 3). Daarin staan alle onderdelen waarop de koe is beoordeeld.

We gaan verder met het boerboek.

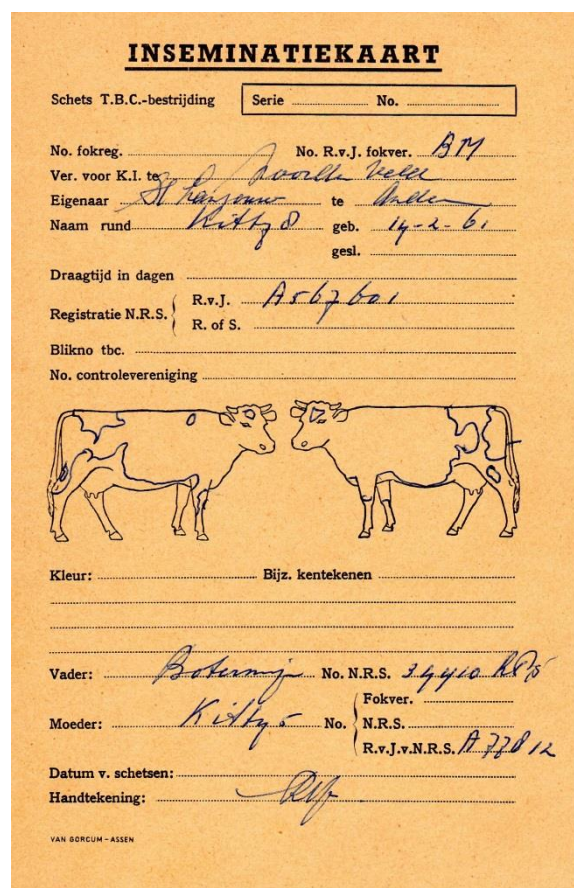
Op 4 september 1932: voor verzekering van de stier f 16,97. Op 20 september: vracht voor stier en de beer f 8,-. Op 30 december 1933: ontvangen over het jaar 1933 van 184 koeien en 1 pink f 131,-. Mei 1934: rekening van veearts De Wolf f 16,50. Op 29 september: premie verzekering voor de stier Dirk f 14,50. Op 27 augustus: ontvangen van Oldenhuizing 2 jaar huur voor de stier f 21,50. Op 20 december 1935: ontvangen dekgeld 194 koeien ophalen K. Klamer en G. Staal f 145,50. Op 20 januari: ontvangen dekgeld voor een koe van R. Houwing Annen f 4,-. Tegemoetkoming vracht fokdag van de stier Dirk f 2,40. Op 12 mei 1936: onkosten aankoop stier Adolf f 13,88 en 13 mei: betaald aan N. Schutter ten Boer voor de stier Adolf en verzending f 501,11. Op 16 september: een ring voor de stier en vertering fokdag Assen f 4,55. Op 4 november 1936: van Swart (secretaris bond van fokkers) tegemoetkoming vracht fokdag Assen van de stier Adolf. Op 31 december: dekgeld voor 1 koe van K. Schutter ten Boer stier Dirk f 4,-. Op 22 maart: ter leen ontvangen Boerenleenbank Annen voor het betalen van de stier Blanko.

Op 28 augustus: premie v.d. stier f 500,-. Blanko als zijnde 3e prijs stierenkeuring Annen f 11,-; en:

vertering stierenkeuring Annen f 1,80. Verder in 1937: ontvangen bolgeld voor de pinken 66 stuks f 99,-. Op 21 december: ontvangen voor 221 koeien f 165,75. Op 15 augustus: bol opgenomen in het stamboek f 10,-. Op 26 mei 1939: ontvangen voor 35 koeien bolgeld f 70,-. En dan in 1941, 14 januari: ontvangen 1e prijs f 16,45 voor de stier Concurrent 18869 S, op 26 september: ontvangen bolgeld 44 stuks f 330,-, f 7,50 p stuk. Tenslotte op 3 oktober 1948: betaald voor stiervoeder f 337,50, en: aankoop stier f 2500,-. De duurste stier en ook de laatste omdat hierna geen gegevens meer zijn over de boerbol.

Wel weet ik dat het daarna ook niet goed ging met de boerbol. Er kwamen steeds meer besmettelijke ziekten voor. Vooral Trichomonas en Vibrio foetus kwamen veel voor.

Raakte een koe daarmee besmet, dan werd het kalf na 10 tot 14 weken verworpen. Na verloop van tijd werd de stier ook besmet, die dan vervolgens de andere koeien besmette.

Figuur 3. Inseminatiekaart.

Daardoor kwamen er minder kalveren en nieuwmelte koeien, waardoor de productie van melk behoorlijk kelderde. Men werd er wanhopig van. Maar de kunstmatige inseminatie bracht de oplossing. Vandaar dat die heel snel z'n intrede deed. Nu kan men telefonisch melden waar een koe en inseminatiekaart aanwezig is en zo kan de bol op de motor de zaak afhandelen.

Hendrik Lanjouw